

Policija se baha z zlomljeno stavko tekstilnih delavcev

Skrozi dva meseca je policijski načelnik razbijal shode stavkarjev.

New Bedford, Mass. — Policijski načelnik Feeney je zelo ponosen na svoj nastop napram siromasnim tekstilnim stavkarjem, ki so se sedemnajst tednov na stavki. Skrozi zadnja dva meseca razbija policija shode stavkarjev pod njegovim poveljstvom. Kakor hitro dobi poročilo, da delavci zborujejo, ki so po poročilih bolj radikalni, tedaj se tak šod razbije ne glede na to, ali se vrši v dvorani ali na prostem. Zdi se, da je policijski načelnik zadovolj ples sv. Vida, odkar so tovarnarji na široko odprli tovarniška vrata in povabili delavce, da naj pridejo delat za znizano mezdno, delavci so pa korakali samo mimo tovarne, vanje je pa šla le pest stavkokažev.

V nekaj dneh je policija odgnala v zapor 44 piketov. Delavci so pa kljub ostremu policijskemu nastopu ostali solidarni in izjavljajo, da ne gredo delat, dokler tekstilni tovarnarji ne preklicajo meznega znizanja.

Sprevedniki in zavirači pred stavko

Ze od dne 16. julija so pogajanja zastala pri mrtvi točki.

Chicago, Ill. — Člani Bratovščine železniških sprevednikov in zaviračev zapadnih železnic glasujejo o stavi, kajti pogajanja glede mezne so zastala na mrtvi točki že dne 16. julija in ne ganejo nikamor. Železniške družbe zahtevajo, da se omili določbe glede vlakov, v katerih sta vpreženi dve lokomotivi in da ostanje nevarne naprave za hitenje pri delu.

Curtis, predsednik organizacije sprevednikov in zaviračev, pa naglašja, da je življenje potnikov v nevarnosti, ako imajo izredno dolgi tovarni vlaki isto pravico do poti kot potniški, ker ima vlakospremnost izredno pomnoženo težko delo.

Železniške družbe so ponudile, da se mezda poviša za sedem centov in pol, ako se tudi izpremenene nekatere določbe, ako pa ne, tedaj ponujajo samo šest centov in pol povišanja mezne na uro. Bratovščina pa zahteva sedem centov in pol meznega povišanja. Ako bo večina glasov oddana za stavko, tedaj predsednik proglasi izredno stanje in izvršiti se mora preje prisilna, preden se delo na železnicih ustavi.

Curtis je vrhote naglasil, da ima vsaka železniška družba za tovarne vlake z dvema lokomotivama posebne določbe in zato ni Chicago pravo mesto za izravnavanje takih zadev v detaljih.

Blanci blagajnik ustrelil uradnika in sebe.

Climax, Minn., 15. avg. — Melvin Jacobson, blagajnik tukajšnje narodne banke, je včeraj ustrelil pomožnega blagajnika Ole Houga v prostorih banke. Jacobson, kot so izjavili uradniki banke, je imel biti odlovljen in nato njegovo mesto bi bil prišel Houg. Ponižanje radi odlovlitve in maščevanje sta bila vzrok umora in samomora.

Loewenstein bil zastrupljen?

Pariz, 15. avg. — Misteriozna afra Alfreda Loewensteina, belgijskega kapitalista, ki je 4. julija padel v morje iz svojega privatnega letala, je postala mistična zbiranja, ko so včeraj poročali, da so našli sledove strupa v njegovem telesu. Loewenstein je zapustil 120 milijonov dolarjev.

Zveza farmskih birojev se sklicuje na pridobitvo

Predložen je bilo 83 zakonskih predlog, ki so se tikale nje. 49 predlog je podpirala, 4 je pa oponirala.

Chicago, Ill. — Predsednikov veto je porazil glavno zahtevo farmarjev, a vseeno je farmska birojska federacija lahko ponosna na svoje legislativno delo.

Predloženih je bilo tri in petdeset predlog, ki so šle nji mar. Podpirala je devet in štirideset predlog, proti štirim je pa bila v opoziciji. Glede dveh predlogov pa ni zavzela nobenega stališča. Devetnajst predlog od devet in štirideset je pa postalo zakon. Predloge, proti katerim je bila v opoziciji, niso postale postava. Dve predlogi dvomljive vrednosti sta bili sprejeti. Ena predloga znizuje poštino za paketno pošto, druga pa subvencionira trgovsko mornarico.

Za federacijo farmskih birojev je bil največji poraz veterinarja McNarry-Haugenove predloge za odpuščanje farmarjem. Ampak zahteva za kontroliranje poplave reke Mississippija je bila sprejeta.

Bile so sprejete še druge kreditne predloge manjše važnosti kot na pr. predloge stalne mere za koške, za opravo škodljivih žuželk, poljedelske študije itd.

Amendment glede hromih račakov, kateremu so bili naklonjeni farmarji in delavci, je bil sprejet v senatu, ne pa v kongresni zbornici, ker niso dali prikriti podporniki nič za to, kaj se z njimi zgodi, ko ne bodo več izvoljeni.

Kako se mišljenje mednarodnosti štiri milijona ameriških farmarjev, dokazuje sprejeta predloga, ki dovoljuje denar za skupne farmarjev, ki poljejo v tujem zemljo študirat poljedelstvo.

Federacija ameriških farmskih birojev je najbolj konservativna organizacija ameriških poljedelcev.

Čikaška delavske novice

Dvatedenska konferenca ni prinesla še nobenega uspeha. — Ali je Broockwoodovo delavsko učilišče pod rdečarko kontrolo?

Chicago, Ill. — Rudarska konferenca je trajala v tem mestu že dva tedna, a pozitivnega rezultata še ni tukaj. Rudarji vztrajajo pri tem, da imajo konstantno nad delom, kajti za to pridobitev so se morali trdo boriti, premogovniški podjetniki pa trmoglavo zahtevajo, da je le podjetnik gospodar v premogovniku, vključno s naprave za varnost v premogovnikih.

John Fitzpatrick, predsednik Čikaške delavske federacije je bil zelo presenečen, da je alisal, da je Broockwoodovo delavsko učilišče pod kontrolo rdečkarjev in da je ta počat pritisnila učilišče seja eksekutivne Ameriške delavske federacije. Fitzpatrick je na to dejal: "Ako je Broockwood res rdeč, tedaj izstopim iz odbora, toda oficijelno nisem še bil od predsednika Greena tako obveščen."

Broockwood je neustrankarsko delavsko učilišče, ki ga podpira mednarodne delavske unije. Dekan A. J. Muste izjavlja, da ni res, da rdečkarji kontrolirajo učilišče.

Znano je, da je ta počat na ta način pripravil Matthew Woll, ki je poznan kot nazadni priključnik. Učilišče ni bila dana niti priključka, da se zagovarja, preden je eksekutiva storila svoj sklep.

Dva utonila z letalom vred v reki.

Tiltonville, O. — Letalo, v katerem sta bila pilot in pasajir, je v terek padlo v tukajšnjo reko Ohio. Oba so potegnili mrtva iz vode.

ZAPOSLENOST DELAVK SE MNOKOŽI V OHIO

Od leta 1914 se je število nastavljenih delavk v trgovini pomnožilo za 83 odstotkov.

Chicago, Ill. — Statistični biro države Ohio pokazuje, da je bilo leta 1914 zaposlenih v trgovini v tej državi 762,644 delavk, ki so opravljale ročno ni pisarniško delo. Leta 1926 je pa bilo zaposlenih že 1,388,069 delavk. To pomeni, da se je število zaposlenih delavk pomnožilo za 82 odstotkov. Leta 1914 je bilo zaposlenih v trgovini in industriji 623,796 delavcev, leta 1926 pa 1,388,993 delavcev. To pomeni, da se je število zaposlenih delavcev pomnožilo le za 73 odstotkov.

Število delavk je pričelo narastati v vojnem času, ko so morali delavci v armadi. Preje je število zaposlenih delavk padlo. Število zaposlenih delavk se je znizalo od leta 1914 do 1916.

Kako je število zaposlenih delavcev in delavk padlo v industriji in trgovini od leta 1914 nam pokaže naslednja tablica: Proporcija delavcev in delavk v državi Ohio.

Leta	Delavci	Delavke
1914	81.3%	18.2%
1915	82.3	17.7
1916	83.4	16.6
1917	83.4	16.6
1918	80.2	19.8
1919	80.9	19.1
1920	80.8	19.2
1921	79.2	20.8
1922 (ni statističnih podatkov)		
1923	80.1	19.9
1924	79.4	20.6
1925	78.9	21.1
1926	79.0	21.0

Podjetniki industrijski konferenci odbor pozivlje k pozornosti na dejstvo, da je bilo v letih depresije 1920 in 1924 manj delavk brez dela kot delavcev.

Konferenci odbor opozarja na to, da je bila leta 1921 na vsakih šest odlovljenih delavcev odlovljena le ena delavka. V letu 1924 je pa bila ena delavka nastavljena za vsaka dva odlovljena delavca. Delavne moči v prodajalnah in trgovskih pisarnah so bile skoraj izključno samo ženske.

To pokaže, da je tendenca v trgovini nadomestiti delavce z delavkami, v industriji pa znizati človeško delavno moč s stroji, ki nadomeščajo delavce, a vrh tega jim lomijo zdrave ude in jih ubijajo, ker podjetniki iz lakomnosti po večjih profitih zanemarjajo varnostne naprave.

Obregonov morilec se boji izobčenja iz cerkve.

Mexico City, 15. avg. — Jose de Leon Toral, morilec neovzgojenega predsednika Obregonja, je v velikih skrbah, da ga katoliška cerkev izobči iz svoje arede radi njegovega zločina. To ga bolj skrbi kot prihajajoča kazen za njegov zločin. Izjava škofa More, ki se je glasila, da cerkev ni odgovorna za dejanja svojih vernikov, ga je zelo potrla. Pričakoval je, da se bo duhovščina potegnila zanj — zdaj pa ga imenujejo fanatika in nuno, ki se z njim vred obtožena, nazivajo blazno.

Velik požar.

Hammond, Ind. — V tovarni Indiana Sanitary Pottery kompanije je v terek nastala eksplozija, ki je povzročila požar, ki je v par urah uničil poslopje. Kaj je povzročilo razstrelbo, ni znano. — Škoda se ceni na četr milijona dolarjev.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpišajte svoj list!

Čikaška policija zamolčuje zločine?

Komisija, ki proučava problem zločinstva, poroča, da je bilo v dveh letih zamolčanih 60,000 kriminalnih činov.

Chicago. — Čez 60,000 kriminalnih činov, o katerih je čikaška policija dobila pritožbe, je bilo zamolčanih v toku dveh let in na storilce ni bilo prsta položeno. Tako se glas obtožba, ki jo objavlja čikaška komisija za proučevanje zločinaške vale v mestu. Zločini so bili supresani ali zamolčani na policijskih postajah, kjer so bili prijavljeni in varok supresije je — kakor sodi komisija — da je mogla policija pokazati bolji rekord svoje službe, češ da se število prestopkov manjša.

Številke, ki jih je objavila komisija, kažejo, da je bilo 24,239 pritožb potlačenih v enem letu, ko je bil Hughes policijski načelnik, in 36,683 v enem letu načelstva Morgana Collinsa. Delali so na ta način, da so prijavo tativne ali manjšega ropa zabeležili v policijskem zapiskniku kot "nesrečo" ali "neopodobno vedenje" splošnega pomena, ki malo kdaj zahteva aretacijo. Policijski kapitan posameznih postaj so tekmovali med seboj, kdo koncem leta izkaže manj zločinov v svojem področju in nekateri so bili tako predrzni, da so skrozi mesece beležili: "Nobene tativne, nobenega avdrovstva, nobenega šepartva" — dasi so bili letočasno ti zločini na dnevnam redu po vseh policijskih okrajih v mestu.

Japonski učilišča?

Angleški pisatelj pravi, da je teroristična organizacija odgovorna za dinamitiranje vlaka.

Peiping (Peking), 15. avg. — Angleški pisatelj Bertram Lennox Simpson, ki je prišel iz Mukdena, obtožuje tajno japonsko teroristično organizacijo s imenom "Črni zmaj," da je 3. junija t. l. razdejala z dinamitnimi bombami vlak, v katerem je bil šikingski diktator Čang Tso-lin bežal v Mandžurijo in potem umrl za ranami, ki jih je dobil pri omenjeni eksploziji.

Takoj po napadu so bili obdolženi kitajski nacionalisti, toda Simpson pravi, da nacionalisti sploh niso mogli blizu, kajti japonske čete so čuvale most pri Mukdenu, s katerega so padle bombe na vlak. Japonci so se imeli gotove vzroke, da so se iznebili poraženega kitajskega diktatorja. Simpson pravi, da je bil Čang Tso-linov privatni svetovalec.

Smith noče debate s Stratonom.

New York. — Al Smith je 14. t. m. ponovno pial Johnu R. Stratonu, pastoru baptistične cerkve Calvary v New Yorku, kaj mu odgovori z "da" ali "ne," če mu dovoli odgovoriti v njegovi cerkvi in pred njegovimi farni na njegove besede, da je on (Smith) največji sovražnik moralnega napredka v Ameriki. Smith piše dalje, da ne mara politične debate s pastorm in da mu prvič ni šlo kot predsedniški kandidatu temveč kot governer, ki je bil napaden. Ako Straton ne sprejme tega pogoja, je zadeva za Smitha končana.

Seja odbora za svetovno razstavo.

Chicago. — Danes (četrtak) ob 8. zvečer se sklicala seja člane jugoslovanskega odbora za svetovno razstavo. Seja se vrši v Burnham poslopju, 164 W. Randolph st. Vsi člani odbora in drugi, ki se zanimajo za svetovno razstavo, so naprošeni, da se seje udeležo.

Ratifikacija nettunskega pakta neveljavna, pravijo Hrvatje

V Zagrebu izjavljajo, da otkrbljena zbornica, ki je odobrila pakt v prid Italiji samo z enim glasom večine, ni sklepčna in Hrvaška ne priznava pogodbe. Radič ostal po smrti predsednik stranke! — Rim pozdravlja ratifikacijo.

Zagreb, 15. avg. — Voditelji hrvatske kmetake stranke in neodvisnih demokratov izjavljajo, da je ratifikacija nettunskega pakta s Italijo v begradski skupščini neveljavna in Hrvatje se ne bodo očitrali na to pogodbo. Zagrebški listi pišejo, da ustava zahteva dvotretjinsko večino za odobritev pogodb s tujimi delalci, v tem slučaju pa je imela nettunski pogodba samo en glas večine. Le vladni poslanci so glasovali za pakt.

Hrvatje obtožujejo režim v Beogradu, da je k svojim prejšnjim zločinom dodal nov zločin in sprava s Hrvatji je zdaj toliko težja. Hrvatje imajo večji vzrok zahtevati samovoljo, kajti Italija ima na podlagi nettunskih konvencij prave roke, da se lahko vmešava v notranje zadeve Jugoslavije in kolonizira Dalmacijo s italijanskimi imigranti.

Voditelji kmetake stranke o 13. t. m. ponovno zborovali in zaključili, da Stepan Radič, čeprav mrtve, ostane še nadalje "predsednik stranke" in dr. Maček je le njegov pooblaščenec. To znači, da Radičev duh mora živeti in voditi boj za osvoboditev Hrvaške iz arabe hegemonije.

Beograd, 15. avg. — Skupščina je bila včeraj zaključena do jeseni, potem ko je ratifikovala od Hrvatov ljuto nasprotovane nettunske konvencije s Italijo. Vlada je poslala parlament na politične vadi, da se Hrvatje medtem pomirijo in spravijo s Beogradom.

Beogradski krogi, ki simpatizirajo s Hrvatji, so v dvomih, če je bila ratifikacija ustavna ali ne; predpisane večine ni bilo. Ustava zahteva dvotretjinsko večino za obligatnost pogodb, toda redimovci pravijo, da je bilo glasovanje soglasno, če se oddaje opozicija, katere ni bilo razven. Če bi bila vsa opozicija sraven, bi imela vlada en glas večine.

Predno je bilo zasedanje skupščine zaključeno, je vladna komisija vrgla kos mesa Hrvatom, da jim vsaj s nečim ugodi. Odglasovala je, da se poslanci Popović in Jovanović-Luna izročita sodišču kot soobtoževca Punike Radiča v zadevi umora dveh Radičev in Basarička.

Rim, 15. avg. — Ratifikacija nettunskih konvencij v begradskem parlamentu je zelo zadovoljila italijanske oficijelne kroge. Fasistični listi pozdravljajo sklep jugoslovanske zbornice kot "začetek nove dobe prijateljstvih in dobrih odnosov" (1) odnosajev s sosednjim Jugoslavijo po enem letu nesporazumljen in neljube časnikaške polemike. Rimski listi smatrajo, da je "zmerni ton Mussolinijevega govora v senatu dne 6. junija t. l. blagodejno vplival na jugoslovansko zbornico, da je morala spoznati potrebo ratifikacije nettunske pogodbe."

Odlični ruski plesalec — ropar.

Ostend, Belgija, 15. avgusta. — Veliko senzacijo je včeraj zbudila aretacija proslulega ruskega plesalca Borislava Ripkega v tukajšnjem najfinijem hotelu. Obtožen je, da je okradel bogate tujce, med temi mnogo Americanov, za \$40,000 v draguljih. Ripski je priznal, da pripada mednarodni bandi hotelskih roparjev, ki operirajo v belgijskih, francoskih in italijanskih letovisih.

Nov ciklus predavanj v Fieldovom muzeju

Prihodnja aerija predavanj prične dne 27. avgusta.

Chicago, Ill. — Prihodnja serija predavanj v narodnoalovnem Fieldovom muzeju v Chicagu prične dne 27. avgusta. V ponedeljek bo predavanje o slatu, srebru in platini in stari Mehiki.

V terek bo splošen obhod po muzeju, združen a predavanjem o razstavljenih predmetih.

V sredo bo predavanje o šolezu in Južni Ameriki. V četrtak bo zopet splošen obhod s predavanjem po muzeju.

V petek se bo predavalo o godbenih instrumentih in arktičnem življenju. Predavanja so brezplačna in obiskovalci in aluštali se abirajo pri severnem vходу.

Tisti, ki se zanimajo za čolnarjenje in vojni a čolni, bodo našli na antropološkem oddelku Fieldovaga muzeja zbirko čolnov iz starega Egipta, ki so bili sgrajeni pred 4,500 leti. Med njimi je najstarejši čoln, ki se datira dobi na avetu. Razstavljena sta tudi dva vzorca egiptovskih galaj. Vrhote je zbirka egiptovskih bajaka z lovsko opremo. Interesantno je tudi stara bojna ladja, prav sprav bojni čoln v dvorani afriške etnologije in Duale v Kamerunu za osemnajst veslačev. Na rivicu ladje je izrezljana glava, ki ima legendarno zgodovino. Veslačem daje takt kmar z bobnom. V polinezijski zbirki je ribiški čoln, kakršne rabijo domačini Maršalskih otokov. Poleg teh čolnov so še drugi iz eksotičnih krajev. Vauk teh čolnov je posebnost zase. Za otroke so filmske predstave iz zgodovine.

Escapada suhaškega agenta

Obesrečili je dva fanti, pretepel tri druge in ugriznil policaja.

Chicago. — Richard J. Murphy, zvezni prohibicijski agent, se je v terek večer v svojem avtomobilu podal na pot, da izroči sodniške ukaze par osebam, ki so bile obtožene kršitve prohibicije. Bil je pijan. "Na vogalu Madison ceste in California ulice je treščil v avto, katerega je vozila 17 letna Marjorie Meeka. V avtu so bili njeni starši in dve drugi osebi. Murphy je pričel razgrajati in vpiti nad njimi, češ, da se mu mudi in zahteval, da se mu umaknejo. Ker mu je Meeka odgovarjala, jo je sunil v hrbet in pričel pretepati njene starše. Kmalu se je zbrala grupa ljudi, ki so opazovali prizor. Murphy je pričel groziti: potegnil je revolver in oddal dve krogli, ki sta zadeli Arthur Bandija in Edward Tracyna.

Policajca je bila policija in vzel jo je precej časa, da je ukrotila pijanega nasilneža. Policaja Harry Kleika je Murphy ugriznil v roko.

V policijskem zaporu je Murphy zvrčal krivdo na druge, češ, da so ga ovirali pri izvrševanju njegove službene dolžnosti. Murphy je znan nasilnež. Pred štirimi meseci je bil na sodišču obsojen na \$100 globe in plačitev stroškov, ker je v svojem navdušenju za forsiranje prohibicijske postave pretepel Henry Lanberga in njegovo teto.

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Cena oglasov po dogovoru. Rokopis se ne vračajo.

Naročnina: Zedinjene države (izven Chicago) \$6.00 na leto, \$3.00 na pol leta; Chicago in Ciero \$7.50 na leto, \$3.75 na pol leta, in za inostranstvo \$9.00.

Naslov za vse, kar ima stik s listom:

"PROSVETA"

2657-59 So. Lawndale Avenue, Chicago, Illinois.

"THE ENLIGHTENMENT"

Organ of the Slovene National Benefit Society.

Owned by the Slovene National Benefit Society.

Advertising rates on agreement.

Subscription: United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year; Chicago \$7.50, and foreign countries \$9.00 per year.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oglepaju n. pr. (June 30-1928) poleg vsakega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem davcom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da ne vam ne ustavi list.

POVEJTE DRUG DRUGEMU.

Ako ste član delavske strokovne organizacije, ali če ste član delavske politične organizacije, ako niste član ne ene ne druge delavske organizacije in se samo zanimате za veliki boj proti krušnemu trustu, bodite vsekakor pozorni na dogodke. Ako ste oboje, tedaj se prav zanesljivo zanimate za javno blagostanje.

Mogoče vi mislite, da je boj proti živežnemu trustu že končan. Ne, ta boj še ni končan in nihče ne more povedati, kdaj bo končan.

Prva glavna bitka v tem gigantičnem boju je končala z zmago za organizirane pekovske pomočnike in tako so bili prihranjeni milijoni konzumentom.

Jaka in silna Wards Food Products korporacija, ki je kapitalizirana z dvema milijardama dolarjev, se je u-maknila v neredu. Umik sta spremljala padanje vrednosti delnic in sodnijski odlok za razpustitev korporacije. Ampak celo je ostalo močno trustovsko oporišče Continental Baking korporacija.

Znano je, da je neki komisar zvezne obrtne komisije povzročil, da se je razpust trusta izvršil z odlokom, na katerega sta obe stranki prostovoljno pristali.

Sedaj je treba obvestiti vse delavce, da ta odlok ostane tudi v veljavi.

Prvi koraki so bili že podvzeti, da ta pravda zopet pride na sodnijski koledar. Senator La Follettova resolucija, ki je bila predložena dne 28. maja t. l., je na kongresnem koledarju za mesec december. Ta resolucija predvideva, da pravda proti krušnemu trustu pride zopet na dnevni red. Ako resolucija ne bo sprejeta, tedaj bodo konzumenti imeli veliko izgubo. To se ne sme zgoditi. In se tudi ne bo zgodilo, ako bodo strokovno organizirani delavci podpirali organizirane pekovske delavce. Kajti pomoč vsega organiziranega delavstva je skrajno potrebna v tem boju.

Povejte drug drugemu, da boj proti krušnemu trustu še ni končan. Povejte to na sejah svojih političnih, strokovnih in gospodarskih organizacij. Ne pozabite tega povedati na sejah svojih bratskih podpornih in raznih drugih civilnih in kulturnih organizacij. Na sejah teh organizacij razložite in priporočite, da organizacija sprejme resolucijo, v kateri priporoča, da kongres sprejme La Follettovo resolucijo (S. R. 258), da se tožba vlade proti Continental korporaciji zopet postavi na sodiščem koledarju Združenih držav. Kopije resolucije pošljite strokovnemu glasilu pekovskih delavcev: Bakers' Journal, 2719 Best Avenue, Chicago, Ill. Obiščite kampanjske ehode in skušajte z vprašanji dognati, kakšno stališče zavzema senator vašega volilnega okraja. Tudi to dognanje sporočite strokovnemu glasilu pekovskih delavcev.

Delavci, zapomnite si to: To je velik boj, ki ga vodi delavska strokovna organizacija pekovskih delavcev v interesu vsega ameriškega ljudstva. Ta boj mora končati z zmago v imenu pravice, v interesu organiziranih delavcev in v interesu vsake ameriške družine.

Ward Baking korporacija je pričela med prvimi delati na to s tajnimi manipulacijami, da se organizira ogromen živežni trust, ki bo kontroliral pečenje raznega peciva in sorodne živežne industrije. Kadar bo ta trust dovršen, tedaj naj delavno ljudstvo pazi, kaj se zgodi. Cene za kruh in drug živež bodo plezale kviško, da se bodo izplačali promotorjem milijoni v zvođenih delnicah in se dobi denar, da se uničijo male kompanije in zdrobe in uničijo delavske strokovne organizacije in se vsili delavstvu poostrena mezdna sužnost.

Kako je vam ta slika všeč, čitatelji? Mogoče bo kateri izmed čitateljev skimal s svojo glavo in bo dejal: "Saj ne bo tako hudo."

Kar poglejte, v kakšnih suženjskih razmerah žive ključniki delavci, katere kontrolira mesni trust. Oglejte si razmere, v katerih žive jeklarski in železarski delavci, ki so podrejeni jeklarskemu trustu, pa imate sliko pred sabo, v kakšnih razmerah bodo živeli delavci, ki bodo pod kontrolo živežnega trusta. Ampak to še ni vse, kar je za pričakovati, da pride. Zato ne odlašajte z delom proti nakanam živežnega trusta. Če čuječnost ameriškega delavnega ljudstva lahko prepreči to prihajajočo nevarnost.

Kadar kupite kruh, pazite na to, da je na njem unijska znamka strokovne organizacije pekovskih delavcev, pa bode tudi precej pomagali, da drevje živežnega trusta ne zraste do neba.

VESTI IZ NASELIN

Odgovor "rdeče tercijske".

Billingham, Wash. — Slučajno mi je prišel v roke Amerikanski Slovenec št. 147. Čitala sem v tem svetem listu otroški članek v "Pisanem polju" pod naslovom "Med za — rdečo tercijsko." Pod takim naslovom gotova ptica skriva svoje perje. Ptico se pa po petju pozna, kakšno perje ima, pa se spetka po "Pisanem polju". Duševne reve pri omenjenim listu in pa tista ptica pa ne vedo, da Billingham je v državi Washington in ne v Wisconsinu, kot je bilo v Prosveti pravilno poročano; še prepišati ne znojo — ni čuda.

Ptica omenja srebrno poroko. Na tem mestu naj ji bo povedana naša resnica, kaj me je učila ta ptica na Pisanem polju. Ako bi jo bila jaz ubogala, bi gotovo moj mož ne učkal srebrne poroke. Ta ptica me zavida še to malo sreče, ko avu učakala 25 letnico zdrava in poštena. Naj ni sram podpisati svoje jime, kot se ona previdno skriva po pisanem polju za svetimi krstini; se ne upa priti a svojim svetlim imenom na dan. Piše o rdeči tercijski, o njenem sdečem grlu in kosmatih duh.

Blagor tebi, ki imaš še gočo dušo, da lahko obrekuješ ljudi po vsem svetu. Mislim, da tvoja duša je že gotovo izgubila zadnjo dlako, drugače bi ne bila zmogla vsega tega. Koder si hodila, je bila neareča, kot da te same hudebe spremljajo. Ljudnikjer na svetu ne pušča v miru. Tako si se začela valjati še po pisanem polju. Glej, da se še tam trava ne posuši! Prišla si ruvati tudi v Billingham; kot Judež ljkarjot si se znala strasati nad nedolžnimi ljudmi. Zato ni čudno, da te cele noči duhovito gladijo kot si sama govorila. To je teška vest!

Toliko imaš povedati o rdečih tercijskah, pa mislim, da niso tako slabe kot so črne. Rdeče se ne aramujejo svojega imena, kot se črne. Čeprav imajo rdeče grlo, niso še črnim grlom ne makarončkov pojedle in tudi ne potrebujejo nikakega hladila od nikakih franciskanov, kateri rujejo po pisanem polju in Arizona.

Draga ptica na Pisanem polju, ali si že pisala Cirilu v Pueblu? Saj si mene prosila, da naj pišem zate v Prosveto nekaj o Cirilu v Pueblu. Bi se bila rada skrila za mojim hrbtom, kot sova, pa ti ni uspelo. Sedaj si bila bolj "kumstna", ko si se skrila na Pisanem polju za Trunkom. Moje oči te dobro vidijo. Tudi te bo še peklo, ker imaš tako dolg jeziček, kot jazbec repček. Ako si tako čiste in poštena duša, zakaj se ne podpisješ s polnim imenom, če avu ti midva kaj žalega storila? Zakaj ne poveš in podpisješ svoje polno ime, kot stori vsak pošten človek? Verjamem, da nepoštenjaka je sram pred ljudmi. Zakaj? Ker ima preveč neprijateljev okrog sebe in po vsem svetu. Zato se sramuje na dan s svojim imenom.

Draga prijateljica Pisanega polja, drugič te jaz podpisem, ako se sama ne upaš. To naj bo odgovor na napad na naju. Odgovoriti sem pripravljena še kaj več, ako želiš.

Mrs. Louis Javoršek, naročnica Prosvete in članica jednote.

Tudi žena potrebuje izobrazbo.

Braddeock, Pa. — Vedno čitam Prosveto, pa je naše naselbine so kaj redki dopisi, kot so tudi od drugod sedaj v poletnem času. Vsaka rajše piše pozimi kot sedaj v vročini. Če se pa oglasi kakšna žena, pa hitro pride kakšen izobraženec in pravi, da žena naj se drži krtače pa metle in naj se suče okrog peči ter naj uči in vzgaja otroke. Tako nekako se pritojuje neka žena, da jo njen mož ovira pri izobrazbi. Rada bi poznala tistega moža! Mogoče on misli, da je izobražen, toda po mojih skromnih mislih nima takšen mož nobene izobrazbe; zato je tudi ženi ne privoščil.

Ali ni vsak mož lahko pposen na svojo ženo, ako pride z njo v družbo, pa vidi, da je spoštovana pri njegovih prijateljih, ker se zna dostojno obnašati? Veliko je mož, ki zabranjujejo ženi, da bi prišla a svojo izobrazbo na dan, četudi je izobražena. Ako kaj pove, kar je v korist človeštva, pa se oglasi mož ali kakšen drug surovež in jo zavrne. Kajpak ona ubupa in potem močti. Ako bi žene imele toliko časa in prilike kot možje, bi lahko pokazale, da imajo boljše zmožnosti, kot maršalkateri možki.

Mož pride z dela domov, vzame v roke čašopis in čita vse, od konca do kraja ter se izobražuje, medtem ko je žena vedno zaposlena z otroci in hišnim delom. Toda, mati, ki hoče svoje otroke prilično dobro vzgojiti, mora posedovati tudi nekaj izobrazbe; ako je nima, je ne more dati. Često se pa dogaja, da si možje domišljujejo izobrazbenost ko se napijo, mesto vina, kakšnega herusa. Za takšne izobražence je pač boljše, da sede doma pri peči, da se z njihovo izobrazbo vsaj ne smešijo pred ljudstvom.

Ker imam še precej časa, me vsak teden sin s "liko" pelje v kakšno sosednjo premararano naselbino, kjer običajem nekdanje moje prijateljice in prijatelje, pa skoro povsod naletim na gručo žen, ki se razgovarjajo, na kakšen način bi bilo možno izklopiti se izpod kompanijskega jarma. Med tem pa vidim, da možje bolj brez skrbi žive in igrajo žogo. Seveda se dobe tudi možje, ki jih skrbi, kaj bo sedaj, ko jih je unijska poslala nazaj na delo pod kompanijskimi projekti. Veliko jih je, ki sploh ne dobe dela pri kompaniji. Prav tako se je godilo v jeklarski industriji za časa jeklarske stavke. — Lahko rečem, da vidim med ženami veliko izobraženih, le zmucene so preveč od vsakdanjih skrbi, poleg tega pa jih tlačijo še kompanijska petla. Zato pa možje, nikar ne ovirajte svojih žen pri želji po izobrazbi, nasprotno, še pomagajte jim, da bodo bolj izobražene. Pomagajte razpršiti nevednost, ki je največje napotje vsemu napredku. Saj je vzorna žena najdragocenejši faktor v družini; od nje so odvisni možje in otroci. Ako boš imel izobraženo ženo, boš tudi ti spoštovan in tvoji otroci.

Me žene pa se ne smemo pustiti, da bi nas možki zaničevali, češ, da nič ne znamo. Zato želimo, da bi se večkrat kateri a oglasila v listu Prosveta, da se na ta način bolj spoznamo ena drugo, in ena drugo podučimo; saj človek več ko zna, več velja. Vprašam tudi rojakinji Frances Sinkovec in F. Mohovne, da kje sta, ker se nič ne oglašita. Na vročino ne smemo misliti, saj bo itak kmalu, še grehitro, pričela pihati druga burja. (Piknik društva SNPJ, o katerem sem poročala v večeršnjem izdaji "Prosvete," se ne vrši 19. avgusta, temveč 26. avgusta na Church Hillu). Mary Zajc.

Delavci, zavedajmo se naših dolžnosti!

Milwaukee, Wis. — Vsak dan čitam Prosveto in ne pregledam niti najmanjše vesti v njej, in vidim, da je ta list najboljši za delavce in farmarje. Prosveta se v resnici trudi, da bi ljudstvo kaj naučila, da bi prišlo do spoznanja, da mora voliti svoje lastne kandidate, ki bodo v resnici zastopali delavske interese. Izkušnja nas lahko uči, kaj so dobre naredili republikanci ali pa demokrati za delavce in farmarje, da so povzročili samo revščino delavcem in farmarjem.

Toda ljudstvo kaj rado pozablja in pri jesenskih volitvah bo spet volilo za svoje nasprotnike. Pravijo, da gospod fajmošter uče, da moramo voliti krdanake moše. Tako vidimo, da duhovščina veliko zakrivi, da je danes delavstvo in farmarji še v temi, ker priporoča kapitalistične kandidate. Poleg tega pa ogromna večina delavstva čita samo kapitalistične liste in zato jim ne more pasti mrena raz oči.

Vprašal sem človeka, če dela, pa je rekel, da še šest mesecev 'štopa.' Pa sem dostavil, da bo

še štopal, če bo volil Smitha ali Hooverja, kajti če bo eden ali drugi izvoljen, kar bo gotovo, tedaj bodo še stavke in 'štopanja' še bolj kot sedaj. Priganjanja in dolge delavske ure pa nizke plače bodo še nadaljevale. Svetoval sem mu, naj se naroči na Prosveto, ker je ta list se pošteno poteguje za pravice delavca in farmarja. Pa mi je odvrnil, da sem socialist. Seveda, in bom volil delavsko stranko, kar lahko vsak stori, četudi gre v cerkev. Odvaidno se voliti svoje nasprotnike, potem pa tarnati ko je prepozno. Dokler je glasovnica v rokah, je še čas, da si izboljšamo svojo bodočnost, da ne bo stavk in 'štopanj'.

Zakaj imajo gotovi ljudje milijone in milijarde, ko nič ne delajo? Zato, ker ljudstvo gara zanje. Ljudstvo pa zanje gara zato, ker je nezavedno, potem pa še naprovr voli v postavljajo svoje nasprotnike. Zato je danes tako in bo še slabše, ako se ne bo ljudstvo ob pravem času zavedlo svoje dolžnosti napram samemu sebi in delavski listi bodo ostali glas vpiljočega v puščavi. Vaskidajni opazovalec.

Dnevne solne kopeli za zdravje doleta

Parabite poletne solne žarke zdravju svojih detet — to je poziv strokovnjakov materam, med katerimi jih je žalibog še mnogo, ki se niso iznebili zastarelih predsodkov proti solncu in svežemu zraku. Miss Helen Monach, ravnateljica oddelka za živež in prehrano v newyorškem državnem kolegiju za hišno gospodinjstvo na Cornell univerzi, poudarja potrebo in korist solčnih žarkov za deteta in podaja nekoliko praktičnih nasvetov. Vsa deteta potrebujejo solnčnega svita vsak dan leta ali pa kako nadomestilo zanj. Kjer solnčnega svita ni, rabimo ribje olje (cod liver oil).

Detet, rojeno v oktobru ali kasneje, ni deležno solčnih kopeli do gorkih dni v marcu, ali detet, rojeno poleti, se lahko postavi na prsto pod neposredne solnčne žarke že tedaj, ko je mesec dni star. Deteta v državi New York bi se morala izpostavljati solncu najboljši pred desetimi uro jutraj ali pa po dveh popoldne.

Solnčenje detet mora začeti stopnjasto. Prvega dne naj se solncu izpostavi kolena za pet minut, drugega dne deset minut in tretjega dne petnajst minut. Čevljički ali nogavice naj ostanejo na nogi. Četrtega dne naj se začne izpostavljati tudi glavo in lice, in sicer najprej tekmo zadnjih petih minut izmed petnajstih. Povečaje to na deset minut v petem dnevu in petnajst minut v šestem. Na to naj se na enak način izpostavi noge, potem roke in rame, kasneje ves zgornji del telesa in končno tudi noge od gležnja gor. Čim se izpostavi nov del telesa, treba ravnati se po zgornjem pravilu, t. j. pet minut prvega dne, deset drugega in petnajst tretjega dokler se ne izpostavi celo nago telo za petnajst minut. To dobo se polagoma povečala, dokler se doseže zmožnost enournne solnčne kopeli za vse telo.

Ako solnce preveč pripeka in je svit premočan, utegne biti primerno, da se obvarujejo očesa deteta s pokrivalom dečjega vozička ali z odejo razobešeno razpokrivalo.

Solnčna oblačila pomagajo k zdravju otrok. "Sun suit" za mala deteta bi moral biti del oblačil vsakega otroka.

Ultra-violetni žarki solncea so oni, ki prinašajo zdravje, in ti ne prodirajo akozi navadno oblačila. Zato je potrebno imeti posebno oblačilo v to svrhu. Najbolje je izbrati redko tkano štofo, tako da morejo solčni žarki prodirati skozi odprtine v tkanini. Vrhnji del obleke se lahko napravi iz marquisette, mreže ali druge redke pretahe štofe in bombaza; cotton suiting ali cotton print se lahko rabi za spodnji del. Vsek vorec obleke se lahko rabi za rezanje takega oblačila. V vročih dneh ni dobro izpostavljati detet prehladi solnčni kopeli. Za slabotna detet treba vprašati zdravnika glede dolžnosti solnčne kopeli.

FLAS.

OPAZOVANJA

Hoover bó dal delo. . .

Herb Hoover, novi ameriški odrešenik, je rekel pred nekaj dnevi, ko je oficijelno sprejel predsedniško kandidaturu, da vidi dan, ko revščina izgine iz Amerike.

Kako se to zgodi? Na čisto enostavni način, pravi Hoover: "Vsakdo bo imel delo in zaslužek, in ker bo imel vsakdo delo in zaslužek, ne bo več bede med ljudmi."

V istem govoru je pa Hoover rekel, da vlada ne sme konkurrirati z državljani v businessu. To se pravi, da mora vlada pustiti pravitnemu kapitalu popolno svobodo izkoriščanja in ne sme misliti na kakšno nacionaliziranje.

Kako bo Hoover to sharoniziral, naj vedo bogovi; človeška pamet — čeprav je dar božji — ne smore te razrešitve.

Ako bi bil Hoover rekel, da pričakuje nacionaliziranje industrij, nakar bi vlada jamčila za delo in zaslužek slehernemu delavcu, ali da bo zvezna vlada začela z obsežnimi deli in upošala vse ljudi, ki so brez dela, bi bile njegove besede vredne pomisleka. Tako pa so dim, ki se pušne v zrak zato, da izgine.

Ekonomski sistem mora ostati kakršen je, toda vsakdo dobi delo! In še več! Hoover obljubljuje, da se omili naseljeniški zakon, tako da pride nekaj več imigrantov — in vsi bodo imeli delo.

Kdo pa bo dal delo? Privatni delodajalci v Združenih državah, niti nikjer na svetu, se niso imeli dela za vse dela iskajoče ljudi, ne v normalnih razmerah, n. pr. ob času vojne zdaj ne govornim. Kapitalisti poznajo svoj "naturalni zakon" — ki pa je njihov švindl — za trgovino in za delovni trg. Po tem "zakonu" se mezza delavcev kakor cena blagu determinira po "zahtevi in zalogi." To se pravi, če je malo blaga (zaloge) in dosti odjemalcev (zahteve), gre cena navzgor; narobe, če je dosti blaga in malo odjemalcev, cena pada. Tako je tudi na delovnem trgu; ako je dosti delavcev in malo dela, morajo biti delavci poceni in izberejo se najboljši.

Delodajalci pa navadno operirajo "zakon" tako, da je vedno veliko več delavcev na trgu kot je dela na razpolago. Vsako leto je najmanj dva milijona delavcev brez dela — in te reveže rabijo kapitalisti za zbijanje mezde po vseh večjih industrijah.

Zdaj pa pride Hoover in nam poje očarujočo pesem o stoddostni uposlenosti in konsekventni odpravi revščine!

In stotisoči so, ki mu bodo verjeli in ga volili!

Ameriški delavec in farmar imata čudovito živo vero v odrešenke na vrhu, v sebi pa nima nobene vere. In čim bolj ju kdo vleče bolj mu verjame.

IZ PRIMORJA

"Ugled fašističnih milničikov so razšli", kakor jim je očitala občotnica, trije Brici Alojzij Simčič, Mita Peršolja in Fran Peršolja. Obsojeni so bili v Gorici: Simčič na 20 dni zapora in globo 100 lir, Miha Peršolja na dva meseca in 200 lir globo, Fran Peršolja na dva meseca in pol ter globo 200 lir. Take in silne razprave so v Gorici dan na dan. Milničiki "delajo".

Zaradištev občin. K mestu Idrija so priključene občine Čekovnik, Dole, Ledine, Spodnja Idrija in Vojsko. Občini Komen na Krašu so pridružene občine Brje, Veliki dol, Gabrovica, Gorjansko, Plinkovica in Škrbina. Občine Brestovica, Selc in Opatjeelso so združene v eno občino z imenom Opatjeelso.

O industrijskih conah v Trstu. Tržiču in Miljah pijejo dobo razprave tržaški listi. Klanjajo se pred Ducejem, ki daje Trstu in sosedini ugodnosti za industrijski razvoj kakor jih ima sam stari Napoli! Fašistični "Popolo" napoveduje otvoritev italijanske - češkoslovaške tvornice za sladkor, tvornice aluminija in železnega-bauxita in še drugih, samo začeti treba in prizadeti naj se zganajo, da ne bo Mussolinijeva naklonitev Trstu zahmal! Iz vse stvari ne bo nič, ker na gorenjem Jadranu bodo gospodovali Benetke, katere imajo v krasno zgrajeni Margheri vorno urejeno industrijsko cono. Ob tej se bodo razbili vsi tržaški industrijski poskusi.

Ureda Opatije. Sedaj imajo v opatijskem zdravilišču novo "Kurkomisijo". Predsednik je Ugo Fosco. Na prvem seštantku je rekel predsednik, da bi moral odbor znati delati čudeže, ako bi hotel Opatijo izveči iz vedno hujših finančnih težkoč. Nacionalna vlada v Rimu bi morala krepko pomagati, kajti drugače bo ves odhodov trud brezuspešen in "naša krasna riviera bo brez milosti obsojena, da propade". Predsednik je še vzkliknil: eja, eja, alala!

Umri je Anton Suka, trgovec in posestnik. Pokopali so ga v Senožečah.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Washington, Pa. — J. S. — Premoženje HBZ znaša več kot SN-PJ. Posdrav!

Rockefeller odpre banko za črnce.

New York. — John D. Rockefeller Jr. in drugi finančniki odpro 17. septembra banko izključno za črnce v Harlemu. Rockefeller bo direktor banke.

6. Zaučaj zdravniku. Ljudje ki so imeli nesrečo, da so oboleli na raku, morajo zaučajati zdravniškemu nasvetu glede najboljšega zdravilnega načina, ne smejo pa iskati sto drugih načinov. Vsak slučaj se da zdraviti le individualno in način, ki dela drugače čudeže, v drugih slučajih lahko škodi.

7. Zaučaj zdravniku. Ljudje ki so imeli nesrečo, da so oboleli na raku, morajo zaučajati zdravniškemu nasvetu glede najboljšega zdravilnega načina, ne smejo pa iskati sto drugih načinov. Vsak slučaj se da zdraviti le individualno in način, ki dela drugače čudeže, v drugih slučajih lahko škodi.

8. Zaučaj zdravniku. Ljudje ki so imeli nesrečo, da so oboleli na raku, morajo zaučajati zdravniškemu nasvetu glede najboljšega zdravilnega načina, ne smejo pa iskati sto drugih načinov. Vsak slučaj se da zdraviti le individualno in način, ki dela drugače čudeže, v drugih slučajih lahko škodi.

NAKUPITE SI KNJIGO "AMERIŠKI SLOVENC!"

Jakob Wassermann:

ZVER

V neki srednjememski prestolici so izbruhli po revoluciji teški stavkovni nemiri, katerih se s strahom spominjajo meščani še danes. Onega meglenega februarjskega jutra se je zgrinjalo in valilo na tisoče praznujočih delavcev proti prometnim ulicam notranjega mesta; s hrupom in traskom se jim je pridružila številna drhla, ki je vedno brezposelna, in kmalu tudi ni mogla več ojačena policija zaustavljati naraščajočega ljudskega toka. Izložebo so se hrupno zapirale, s panično naglico so zatvarjali kavarnarje in gostilne, vrata so se grmela v zapah, na oknih so se pojavili radovedni in prestrašeni obrazi, ko se je zaškilalo divje vpitje in življenje prihajajočih mas. Kakor povodenj so te nadaljevali nevdružno svojo pot; kamenje je letelo proti stenam in razbijalo šipe; tu in tam je počil strel; varnostna straža se je z čutila potisnjeno v obrambo in se branila s sabljami in gorjčami; vrisi in srd sta razstila od trenutka do trenutka; vedno grozotnejše je odmeval hrust; gole roke in stisnjene pesti so se dvigale; strastno razpaljene oči so žarele po plenjenju in maščevanju; žene so kači-

le moče, raztrgani otroci so napolnjevali vdušje z oglušajočim vrisom; treba bi bilo samo še malenkostnega povoda, kakor drzne zabljudke morda, in morebiti in plenitev bi bila neizbežna.

Tedaj se pripelje preko trga, do katerega so prvi izmed množice pravkar dospeli, precej velik voz, podoben po svoji obliki vozu za prevoz pohištva; ni imel trdnih stranskih sten, ampak zastore iz rjave jadravine; ti zastori so nosili grb kraljeve rodbine, ki je do nedavna vladala v deželi. Pogled na osovraženi znak je razpalil srd upornikov do besnosti. V trenutku so obkolili vozilo. Trud policistov, da prodro sklenjeni krog, je bil brezuspešen. Voznik je ustavil konja, ki sta vidno drhtela; z zadnje stopnice je skočil človek, ki je naglo zgrabil svojo karabinko in napel petelina. To je bilo znamenje za napad; udarec s pestjo ga je treščil na tla; trideset, štirideset pesti je grabilo po zastorih s kraljevskimi grbi; nihče se ni menil za krepke, svarilne gibe voznika, beseda, ki jo jim je bil zaklical, je umrla v splošnem hrupu; varujoči ovoj so v cunjah padali z ogródja; komaj se je to zgodilo, že so se umikali vsi prestrašeni, tudi najdrznejši, življenje, vrisi, vpitje je zamrl, kakor na povelje, in oni, ki so

mogli videti, kaj se je godilo, so prišli s svojo arepo tišino v molk. Tudi oni, ki so samo temno slutili in upirali pogled preplašeno in nevoljno v tlinik predstojecim.

Na vozu je stal nubijski lev iz kraljevega zverinjaka. Nova vlada je zavoljo stroškov, ki jih je povzročila njegova prehrana in vzdrževanje, pa tudi zaradi gotove nenaklonjenosti nasproti takim igračkam svojih bivših gospodarjev, sklenila, da ga proda v inozemstvo; in ravno to jutro so ga hoteli spraviti na kolodvor in ga tam odpremiti.

Ko je padla jadravina z ogródja, se je lev dvignil in zrl s spoštovanjem zahtevajočim dostojanstvom preko tisočglave množice tako dolgo, dokler ni bilo slišati niti najmanjšega glasu, niti diha iz nje.

V njegovem žarnem očesu je lesketala slika daljnega sveta. In ta svet tu, kaj je bil nasproti onemu? Kamenit in brez jasnega neba, skrivnostno hrumeč in smrdljiv. Voj je bede in lakote — ali ga je zavohal? Ali je mogel slutiti iz obupa in zlobe porojene strasti, on, ki ni poznal niti zlobe, niti obupa, od strasti pa samo pristne, njemu lastne silne po naravi? Ali je pač resnično videl razpaljene in spenjene obraze, ali pa je sprejel vse samo njihov odsev, samo dele celote: stisnjene zobe, razri-

ta čela, izpahnjene brade, besnevalceve v pogledih, brezdušne pogled furije, zagrizeno zaničevanje nedorastlih?

Ti pa so zaslužili z nekim skoro religioznim občutkom nekaj jim popolnoma tujega. V svojih umazanih luhnjah, kjer so domovali in anovali neareko, kjer so ležali njihovi bolniki in kjer so se rojevali njihovi otroci in kjer so se oni sami prodajali za grenjenosti nad krivico, ki je postala njihova dedščina valed slabe urejenosti v družbi, na vseh svojih potih, pri vseh svojih delih, in še v sanjah njihovih usnujenih domisljij niso še v sanjah nikoli zrl prikazni, ki bi jih bila tako glasno opominjala na to, kar je tako daleč od njihovega sveta, na veličastvo in silo narave. Nekaj negotovega, kakor strah in slutnja se je vzbudilo v teh zakrknjenih ljudeh; zdrznili so se; napete mišice so popustile, povesili so oči, njihove goste vrste so se odprle, nekateri nevarnih kolovodij in za tokrat je bil upor v kali udušen.

Albin Čebular:

DOMOVINA

Vsak dan se je potapljaj v črno jamo kakor blede strah, vsak dan tako mehanično, kakor sedeš in vstanke doma za mizo.

Ko se je vrnil domov po trdnem delu ves potan in solzan z opotekajočimi koraki, je našel na mizi pozdrav iz domovine.

Droben, neznan list je bil, na njem nekaj besed trdih, izmehčenih v izrazu, a blagolasičnih, prav kakor daljna godba tihih domačih večerov pod dehtečo lipo v topli travi.

Pisala je mati... Koliko dni se je morala pripravljati, da je sedla in zapisala blage besede iz njenega predohrega srca, katere se mi polpe v dno duše kakor spev, cvetoče pomladi.

In takrat je vstalo v meni nekaj, kar do sedaj nikoli, vzraslo neutrušeno hrepenenje: o, videti te še enkrat, draga domovina!

Zganil sem se: kam, kako, saj poznana samo krvavo življenje v črni jami in zame je sama neskončna noč in trpljenje; ali slika je bila tako močna, da je precej obledela vsaka slika ter jo poplavilo sinje nebo, leškat morja in daljnedašno obzreje. In v dnevu ni bilo obstoja ter v duši ni bilo pokoja.

Vstal je črni rudar, se umil in odvrnil saje težkih dni, in ko se je pogledal obrit v ogledalo, se je zdel tako kreposten, sočen in poživljen, da če ne bi čutil izlete neutrušenega hrepenenja, ne bi spoznal več sebe.

O domovina, kako lepo te vidim v dalji: snežne gorenske planine se topijo v avilnem zraku, v dolenskih gorcih zori medeno grozdje in divni notranjski gozdovi se potapljajo v blagodejne sence. Pozdravljene bele vasece z mičimi hišicami kakor pasoce se ovčice, pozdravljena zoreča polja in skrivnostni večeri, v katerih pretakajo slavi svoje mile pesmi. Prelepa je moja domovina, povita vsa v zlato dobrega solnca, katero se prevlača nad njo ter jo posipa z lesketajočim prahom.

In domovina kliče: "Pridi, o pridi moj sin v blago naročje, da ti izmijem trudnost s čela in te prepojim z zdravjem. S kristalno vodo ti bom izmivala noge in z rožami te uspalala. Vse moje je tvoje, samo pridi!"

Velicasta ladja pluje preko oceana. Beli galebi jo obletavajo in se srebre v solncu. Valovje se razcvita v velike bele rože, se lepe pene, polne najnežnejše sladkosti.

Radost — zemlja! Vse brzi veselo proti izhodu in vlak že brzi ter vrisa skozi predore, dokler ne obstane. Bel robec vihra v vetru v prijaznem pozdravu, ves ganjen, saj pride, priti mora; med njimi je...

Preje črni rudar, sedaj kakor beli gospod je izstopil ter odbrzel urnih korakov po drobnem pesku k sključeni ženi z blagim licem, preradostnim srcem in milo dušo. Pristopil je, razprostri roke, poljubil vroče na čelo in samo eno veliko besedo je mogel izgovoriti: "O mati, o domovina moja!"

Samomer.

Chicago. — Nancy Eleger je bila v tork najdena mrtva v svojem stanovanju, 4254 Drexel blvd. Zadušila se je s plinom. Kaj je bil vzrok samomora, ni znano.

POJASNILO DRUŠTVENIM TAJNIKOM IN POŠILJATELJEM RAZNIH NAZNANIL.

Kadar pošljete listu Prosveta, kakoršni koli naznanila in zahvale o smrti, tedaj vselej povejte v plamu, ali želite imeti plačan oglas ali kot navadno vest. Ako je priobčeno kot navadna vest, se izpusti iz naznanila vse osebne zahvale in imena posameznikov, ter se tako naznanilo priobči brezplačno. Kadar pa hočete imeti priobče no celo vrsto raznih imen in drugih stvari, je pa to oglas, za katerega se mora plačati, to velja za člane in za nečlane. Nadalje velja isto tudi za razne prireditve, veselice, shode, itd. Vselej je treba povedati ali hočete imeti plačan oglas ali samo navadno častnikarstvo vest, tud v takem slučaju se za navadno vest, naredi stvar bolj na kratko in se pove le važnejši del. Če pa naročite, da naj bo plačan oglas, se priobči vse, kar zahtevate. Isto tako velja za vse druge naznanila če se koga liče, književne poudbe, predaje, itd. Za vse take stvari se mora vedno povedati, da naj bo to oglas, kolikokrat naj se isti priobči in da bodete sanj plačali. To pojasnilo dajem radi tega, ker je to skop konvencije, da se potem ravnamo vsi, družstva, člani, naročniki in upravitelji lista. Prosim, da to upoštevate in se potem ravna. — Filip Godina upravitelj.

SEST DNI PREKO OCEANA

Najkrajše in najbolj udoben pot za potovanje na ameriških parnikih: Ile de France, 17. avg. - 7. sept. (Ob polnoči.)

FRANCE, 24. avg. - 14. sept. (Ob polnoči.)

PARIS, 31. avg. - 21. sept. (Ob polnoči.)

Najkrajše pot po svetlobi. Vselej je v posobi kabini s vsami modernimi udobnostmi. — Pijala in slaba francoska kuhinja. Izredno nizke cene.

Vpraskanje katarogulski posteljiščnega agenta ali

FRENCH LINE
213 N. Michigan Ave.
Chicago, Ill.

Agitirajte za "Prosveto!"

ZNIŽANA CENA KNJIG

KNJIŽEVNE MATICE S. N. P. J.

AMERIŠKI SLOVENCI — izvrstna knjižna zbirka, obsega 623 strani, trdo vezana, vredna svoje cene, stane... \$3.00
SLOVENSKO-ANGLEŠKA SLOVNICA — zelo počešna in lahko razumljiva knjižica za učenje angleščine, s dodatkom raznih koristnih informacij, stane samo... \$1.00
ZAKON BIOGENEZE — tomlali naravne zakone in splošni razvoj, knjižica, ki katere zamisli črpati mnogo naukov na telesno in duševno dobro... \$1.00
FATER MALAVENTURA — V KABARETU — zanimiva povest in življenje ameriških franšikanov, in doživljaj rojaka, izvrstno upodobljena s slikami... \$1.00
ZAJEDALCI — resnična povest in prava ilustracija dolge skrivne dela življenja slovenskih delavcev v Ameriki... \$1.00
JIMMIE HIGGINS — knjižna povest, ki jo je opisl sloviti ameriški pisatelj Upton Sinclair, poslovenil pa Ivan Molek... \$1.00
ZAPISNIK S. REDNE KONVENCIJE S. N. P. J., 283 strani mehko vezana, stane samo... \$1.00
"HERETIKA" — drama v treh dejanjih s prologom in epilogom — mehko vezana, stane samo... \$1.00
"INFORMATOR" — knjižica s vsami potrebnimi podatki o S. N. P. J. — zelo priporočljiva za člane — stane samo... \$1.00

Vse knjige skupaj vam pošljemo za \$7.00.

Pišite pošto na:

KNJIŽEVNA MATICA S. N. P. J.
2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

VELIKI JESENSKI IZLET v JUGOSLAVIJO

Po naših uspešnih pomladnih in poletnih izletih v Jugoslavijo smo se odločili pripraviti JESENSKI izlet za vse one, ki žele prihodnjo jesen obiskati čudovite okrajse morja, na največjem Cunarovem parniku

BERENGARIA

ODPLUJE IZ NEW YORKA PREKO CHERBOURGA v SREDO, 19. SEPTEMBRA

pod osebnim vodstvom Mr. S. M. Vukoviča, člana našega newyorškega urada. Mi kot tudi naši zastopniki vam bodo s veseljem pomagali, ko se hoče prijaviti na ta izlet. Proste še sedaj za POVRATNO DOVOLJENJE. Preskrbite ali tudi vnaprej potni list, višje in prostore za ta izlet.

Za cene in druge podrobnosti glede izleta, kakortudi za redna tedenska odplutja vprašajte pri:

SAKSER STATE BANK 82 Cortlandt St., New York
KASPAR AMERICAN STATE BANK
Blue Island Ave. & 19th St., Chicago, Ill.

all pri
CUNARD LINE 346 N. Michigan Ave., Chicago, Ill.

Tiskarna S. N. P. J.

SPREJEMA VSA V TISKARSKO OBRT SPADAJOČA DELA

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA CLANSTVO S. N. P. J., DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Cene zmerne, unijako delo prve vrste. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne

Pišite po informacije na naslov:

S. N. P. J. PRINTERY

2657-59 So. Lawndale Avenue
CHICAGO, ILL.

TAM SE DOBE NA ŽELJO TUDI VSA USTRENA POJASNILA

E. Werner:

Ob oltarju

Ze "Prosveto" prevajal — A. Babec.

Molča so korakali naprej; Benedikt je že skoro obžaloval, da se je dal tako daleč iztrgati iz svoje molbečnosti. Sicer pa je bil že pred njimi vrh hriba, kjer sta jih pričakovala vozova. Gunterjev hlapec je hotel pravkar podložit pod kolo, ko sta konja nepričakovano potegnili, veriga se je zapletla med kolesa ter se pretrgala. Gunter je že oddaleč opazil položaj ter nagubal čelo:

— Jožef je danes spet neroden! Moram sam pogledati, da nam ne odrda voz po klanecu nizdol. — S temi besedami je naglo odhitel po klanecu, pustec Lucijo in Benedikta sama zadaj.

Lucija je obstala na onem mestu, kjer jo je Bernard zapustil, in tudi Benedikt je v zadregi obstal. Nekaj trenutkov je vladal mučen molk, nakar je ispregovorila Lucija:

— Ali greste daleč proč?

Benedikt je počasi dvignil glavo. — Dovolj daleč, da se izpolnijo vaše želje, gospodična! Gotovo se bojte, da bi vam stitni svaričeli spet stopili na pot? Toda, pomirite se: enkrat samkrat sem to storil, toda v drugič se to gotovo več ne zgodi!

— Jaz — — — jaz nisem mislila na ta način, — je dejala Lucija v zadregi ter pogledala v tla.

— Ne? In vendar ste tako olajšano vzdihnil, ko ste slišali, da grem za dlje časa iz samostana.

Deklica je zardela. Končno pa se je zbrala in vprašala: — Kako morete to vedeti? Saj me niste vas pot niti enkrat pogledali!

Benedikt je tudi zdaj ni pogledal, toda čutil je, da mu je spet kri zaplala v obraz, ko je vprašal: — Čemu, Saj itak vem, da se me bojte in da me — sovražite!

Mlada deklica mu ni odgovorila. Benedikt je vseeno pričakoval kakršnegakoli odgovora od nje, in ker ga ni bilo, je rekel: — Vidite, kako prav je, da grem! Zbogom!

Grenkoba njegovih besed je vendar zadela Lucijo v živo in nehotne je naredila kretnjo, kakor bi ga hotela zadržati. Njene modre oči so ga spet presenečeno in vprašujoče pogledale, in, kakor se je zdelo, so izvajale na menih svojo moč, kajti ta je obstal in lice se mu je ublažilo.

— Ali sem vas razžalil? Tako se vendar ne bova ločila! Jaz grem za dolgo časa, morda se sploh nikoli več ne vrnem. — Zbogom!

Njegov glas je bil zopet blag in mehak, oči so mu sijale miline. Luciji je bilo tesno pri srcu. Ali ji mora res vsako srečanje s tem človekom pripraviti žalost in bolečino? Bol slovesa, ki se je porodila v prsih mladega duhovnika, je našla odmev v srcu mladenke. Mlada deklica je pritisnila roko na srce, katero je še tako malo razumela in vedela samo to, da jo boli.

Gunter je med tem napravil zavoro v red in začudeno gledal, ko je videl, da prihaja mladi duhovnik sam. To se mu je zdelo vendar malo preveč brezobzirno, da je kar tako pustil njegovo sestro samo na cesti. Benedikt je šel s hitrim in kratkim pozdravom mimo njega ter stopil v svoj voz, ki je v naslednjem hipu zdrdral po klanecu nizdol.

— Nu, treba je priznati, da napram ženakam ni posebno ugoden! — je dejal Bernard sam pri sebi, dočim je pomagal svoji sestri na voz. — Ko je že bil enkrat v naši družbi, bi bil prav lahko naredil še to par korakov z njo do vrha!

— Jaz prav nič ne vprašam po njegovi ugodnosti, — je rekla Lucija ter se naslonila na blazine kočije.

— To ti prav rad verjamem, sestra! Njegovo obnašanje je preveč odbijajoče, da bi mogla najti dopajenje na njem. Sicer pa ti ne bi to tudi nič koristilo, ker on je itak samo — menih!

Deseto poglavje.

Preteklo je nad troje mesecev. Poletje se je poslovalo in jesenske vihre so divje brle preko hribovja. Ljudje, ki so prebili poletje na deželi, so se pričeli pripravljati za povratek v mesto. Tudi na Ranekovi graščini so pričeli delati priprave za zopetno preselitev vse rodbine v rezidenco. Grofa že itak ni bilo več kot mesec dni tu, temveč je bil že v glavnem mestu, kamor ga je klicala njegova služba, toda sedaj se je vrnil, po ženo in sina.

Takoj po svojem prihodu je odjezdil v samostan, in oba brata sta bila zdaj zopet skupaj v prelatovalni sobi. Kakor preje enkrat, tako je tudi sedaj prelat sedel v svojem rislanjaču, dočim je stal grof Ranek pred njim, opirajoč se z roko na stol. Bila je leta soba kot takrat, soba s dragoceno opremo in težkimi svilenimi okenakimi zastori. Toda danes ni bilo svetlih solnčnih žarkov, ki so takrat prodirali v sobo; pokrajina zunaj se ni kopala v solnčnem soju, kakor takrat, temveč je bila ovita v jesenske meglice, ki so se vlačile okoli vrhov hribovja.

— Nu, pa dovolj o politiki in rezidenci! — je prekinil grof dosedanj pogovor. — Prišel sem, da izvem kaj o Brunu. Saj je še v N.? Kako mu gre?

— On je zdrav, — je odvrnil prelat lakonično.

— In je goreč v svojem novem poslu?

— Zelo!

Grof je osupnil valed tona bratovega glasu. — Kaj pa je? Kaj je za Brunom? — Ali bom morda kaj slabega čul?

— Na dobro se nikar ne pripravljaj!

Grof se je vzravnal: — Tak, kaj je? Prosim te, govori!

— Pater Benedikt je razočaral vas tvoja in moja pričakovanja! — je dejal prelat z neprikrivanim roganjem. — V teh treh mesecih, odkar zastopa in nadomešča župnika Klemenca, se je povzpela že do apostola hribovja ter naredil iz te oddaljene in zapuščene župnije nekako božjo pot, kamor prihajajo ljudje od blizu in daleč, samo da slišijo njegove pridige. Sicer pa tudi pridiguje o čudnih stvarih; treba je samo še malenkosti, in nam nasprotna stranka ga bo pozdravila kot enega svojih.

— Za božjo voljo! — ga je prekinil grof, — in ti to trpiš? Čemu mu nisi tega prepredil?

— Ker se nisem v polnem obsegu zavedal nevarnosti! Za nevarnega sem smatral Benedikta zmerom; toda, da me bo tako hitro prerastel, tega se nisem nadejal.

— In nisi prav ničesar ukrenil?

— Najpotrebnejše je storjeno, — je dejal prelat mrko, — toda storjeno je bilo že prekasno, kajti imel je dovolj časa, da je ljudstvo podpalil in podgal. Tebi in tudi meni na ljube sem mu predolgo prizanašal, kajti za vsako ceno sem hotel prihraniti našemu redu to moč. Privikrat v svojem življenju sem naredil tako napako, ki pa se je grenko maščevala.

— Toda, kaj je Bruno pravzaprav storil? — je vprašal grof nemirno. — Ko sem odpotoval, si se mi zdel popolnoma zadovoljen z njegovim nastopom.

— Saj sem izprva tudi bil. Njegove prve propovedi so bile silajne; morda nekoliko amelo, toda jaz sem to pričakoval in si želel. Pridigo naše sorte so se že itak preživle; zdaj nič več ne vleče, če se držimo starih tradicij. Bolj kakor kadarkoli, potrebujemo sedaj gorečih in energičnih govornikov, ki se znajo prilagoditi duhu časa, pred katerim ni več mogoče ubraniti širokih ljudskih množic, in izrabiti moment zase.

(Dolje prihodnja.)